

Burgerschap is van ons allemaal

Burgerschap gaat over méér dan regels en vakken: het gaat over hoe we met elkaar omgaan, keuzes maken en ons voorbereiden op de wereld buiten school. Op Het Hogeland College zien we het als onze taak om leerlingen niet alleen kennis bij te brengen, maar ook vaardigheden en een houding mee te geven waarmee ze zelfstandig, bewust en respectvol kunnen deelnemen aan de maatschappij.

Het doel is om een doorlopende leerlijn burgerschap te ontwikkelen waarin alle opdrachten en thema's worden vastgelegd in een portfolio, vertelt Lot. 'In de eerste klas starten ze met eenvoudige opdrachten. In de tweede en derde klas verdiepen we het. We maken het passend bij onze leerlingen en onze regio. Want het is belangrijk dat het echt leeft en niet alleen op papier bestaat. Uiteindelijk willen we dat ze klaar zijn voor hun volgende stap, niet alleen op school, maar ook in de maatschappij.'

Willemijn, Annelin en Roos over burgerschap:

'Burgerschap betekent dat wij hier op school leren hoe wij moeten omgaan met mensen en de natuur. Hoe andere mensen die je bijna niet kent anders kunnen zijn dan je eerder dacht! Bij geschiedenis hebben we het vaak over respect voor andere culturen.'

Lot is enthousiast over de samenwerking met het docententeam. 'Iedereen werkt mee, van wiskunde tot geschiedenis. Het is veel werk, maar ontzettend leuk om te zien hoe het gaat leven in de school. Het maakt het onderwijs rijker en relevanter voor de leerlingen.'

Christiano:
'Wie het nieuws volgt leert de wereld kennen.'

'We willen dat het echt leeft'

Lot Smilde, docent Engels en kartrekker burgerschap in Warffum, werkt samen met twee experts aan een brede invulling van het thema op school. 'We hebben ervoor gekozen om burgerschap in alle vakken terug te laten komen. Zo kun je bijvoorbeeld in biologie over zorg voor de wereld praten, of in wiskunde kijken naar verpakkingen en milieu. Het past overal bij.'

Om het zichtbaar te maken ontwikkelde de school 11 thema's met pictogrammen, zoals identiteit, respect voor culturen en solidariteit. Deze verschijnen in studiewijzers, presentaties en lesmateriaal, zodat leerlingen verbanden zien tussen vakken en burgerschapsvaardigheden. 'We willen dat leerlingen begrijpen dat burgerschap terugkomt in alles wat ze doen, in hun houding, vaardigheden én kennis.'

De dag starten

Een belangrijk onderdeel in Warffum is de 'dagstart': een dagelijks kort moment waarin in alle klassen hetzelfde actuele onderwerp wordt besproken.

Lot legt uit: 'Zo besteedden we op 14 maart aandacht aan Pi-dag, over het getal Pi in de wiskunde. Waarom vieren we het, wat betekent het getal 3,14? Op een andere dag gaat het bijvoorbeeld over verkiezingen en lokale politiek. Het zijn korte momenten, maar ze openen de wereld van de leerlingen en maken ze bewust van hun rol in de samenleving.' Dagstarten stimuleren interactie en brengen het gesprek op gang. Leerlingen leren argumenteren, luisteren en kritisch nadenken over wat ze zien en lezen.

'Je leert hoe je met elkaar omgaat'

Wat je eigenlijk leert bij burgerschap? Best veel! Vinden onze leerlingen.

'Normen zijn dingen die je belangrijk vindt en waarden zijn dingen die je doet die daarbij passen', legt Jun uit. 'Voor mij is dat respect hebben en anderen helpen als ze moeten oversteken.'

Tijdens de lessen komt ook de politiek aan bod. Is dat saai? Helemaal niet! 'Er zijn heel veel partijen', weet Jeroen. En daar kan best nog eentje bij, hebben ze op school bedacht, want leerlingen krijgen de kans om hun eigen partij te

bedenken. 'We maken een poster en een presentatie. Onze partij is bijvoorbeeld tegen armoede', vertelt Loes. 'Ik vind het wel leuk!'

De lessen werken ook door buiten school. 'Soms zeg ik hoi tegen mensen die ik niet ken', vertelt Leonore. Volgens haar is de belangrijkste les: 'Ook al zie je er anders uit, je kunt gewoon normaal doen tegen elkaar.' Floor vat het vak kort samen: 'Het is een heel leuk vak. Je leert lekker sociaal doen en leert veel over de wereld.'

Uithuizen

'Het gaat niet alleen om kennis'

'Burgerschap is een thema dat veel verder gaat dan een los vak', vindt **Sanne Scholtens**, docent Engels en expert burgerschap in Uithuizen. 'Ik zie het vooral als een kans om te kijken: waar kunnen wij onze leerlingen écht mee helpen?'

Met extra geld vanuit de overheid is er flink beweging op school, zegt Sanne. 'Mijn rol is om het beleid te vertalen naar de praktijk en collega's daarin mee te nemen. Het beleid ligt er al, maar nu moet het echt gaan leven. In de lessen, in de school, bij iedereen. Het moet niet alleen iets zijn wat we doen, maar het moet ook zichtbaar zijn en samenhang hebben.'

Burgerschap is helemaal niet nieuw, vindt Sanne. 'We doen al veel, in lessen, in gesprekken, in hoe we met elkaar omgaan. Het gaat niet alleen om kennis, maar juist om vaardigheden en houding. Leerlingen leren hoe de maatschappij

werkt, wat hun rol daarin is en hoe ze met anderen omgaan. Hoe voer je een gesprek als je het niet eens bent, hoe reageer je online, en hoe leer je budgetteren of studiefinanciering aanvragen. Niet iedereen krijgt alles van huis uit mee. Dan kun je als school iets extra's bieden. Gewoon dingen waar ze straks echt iets aan hebben. Ik noem dat life skills.'

Veel leermomenten ontstaan spontaan in de klas. 'Laatst hadden we het over Internationale Vrouwendag. Een paar jongens vonden het onzin. Dan ga je erover in gesprek: waarom is zo'n dag er eigenlijk? Eerst roepen ze iets, maar als

je doorvraagt en een andere kant laat zien, gaan ze nadenken. En aan het eind zeggen ze: oh ja... zo had ik het nog niet bekeken.' Het zit ook in kleine dingen. 'Hoe spreek je iemand aan? Hoe stuur je een berichtje? We leren bijvoorbeeld dat je een mailtje niet begint met 'ik wil dit of ik wil dat', maar gewoon met 'Hallo mevrouw...'. Dat zijn zulke basale dingen, maar wel heel belangrijk.'

Bjorn werkt aan een creatieve opdracht tijdens de les burgerschap.

Het draait om de relatie

In de gangen op school hangt een burgerschapskalender met daarop de thema-woeken en de activiteiten die gepland zijn. Voor Sanne draait het steeds om hetzelfde: de relatie met leerlingen. 'Als je de leerlingen weet te raken, volgt de rest vanzelf. Het gaat niet alleen om cijfers of examens; leerlingen moeten zich na hun schooltijd staande wetende te houden in de wereld.'

ISK doet: Jij bent de maatschappij

Het maandthema op de ISK, 'Jij bent de maatschappij', is bij uitstek geschikt om aan te sluiten bij de landelijke vrijwilligersactie 'NLdoet'. Met de eigen vorm 'ISK Doet' zijn de leerlingen van de ISK in Warffum donderdag 12 maart actief op verschillende plaatsen in het dorp.

Aram:
'Het was de eerste keer dat ik paard reed. De muur wassen was zwaar, maar paard rijden leuk.'

De activiteiten van ISK doet variëren van spelletjes doen en wandelen met bewoners in Het Groene Gasthuis, beelden schoonmaken en de tuin opruimen bij de Menkemborg, schoonmaken van het dorps theater op het Roakeldaiesterrein, fietsen repareren,

Sara:
'Wij hebben de fietsen schoongemaakt. En koffie geschonken en gedronken. We hebben muziek geluisterd. Het was gezellig.'

Initiatiefnemer en docent Myranda Harsveld: 'We hebben maar liefst 11 plaatsen in en rondom Warffum waar 60 van onze leerlingen vandaag een handje helpen. Het is geweldig dat zoveel organisaties en bedrijven hieraan meewerken.' Collega Marja Gerritsen vult aan: 'Onze leerlingen komen hiermee op een mooie manier in contact met Nederlanders en kunnen zo oefenen met de Nederlandse taal.'

Rahaf:
'Ik heb voor het eerst paard gereden en was best bang. Het was prachtig.'

Juan en Malek:
'Onze groep heeft bij het Dorpshuis fietsen schoongemaakt, kozijnen schoongemaakt en achter de bar gestaan. Het was perfect en fantastico.'

stallen schoonmaken en paarden borstelen bij de manege en bloembollen poten bij de Bredenborg.

Myranda: 'Burgerschap betekent ook dat je betrokken bent bij wat er in de samenleving gebeurt. Vrijwilligerswerk is een goede manier om daarmee kennis te maken. Toevallig is het nu ook de periode van ramadan. Iets voor een ander doen past daar ook heel goed bij. Een groot deel van onze leerlingen heeft een moslimachtergrond.'

Marja vervolgt: 'Het is voor de leerlingen ook heel fijn om te merken dat hun hulp wordt geaccepteerd. Zo snijdt het mes van 'ISK Doet' aan meerdere kanten.'

In de lessen is vooraf gesproken over wat vrijwilligerswerk inhoudt. Daarbij is een filmpje vertoond waarin te zien is dat de koning en de koningin ook helpen bij NLdoet. Marja: 'In alle klassen komen we in de lessen terug op de activiteiten. Wat heb je gezien? Wat heb je geleerd? Hoe heb je het ervaren? Heb je Nederlands gesproken?'

Net als vorig jaar reageren de leerlingen heel positief op ISK Doet. Myranda: 'Sowieso zijn ze heel positief over school. Ze staan vaak de maandag na vakanties te springen voor school om weer naar binnen te gaan. Niet alleen voor het sociale, de ontmoeting met vrienden en docenten, maar ze hebben ook echt een drive om te leren en verder te komen.'

Hussein:
'Wij hebben dode bladeren opgeruimd. Daarna hebben we paard gereden. Ik heb een vriend gemaakt met een paard. Het werk was hard, maar later was het leuk. Er was een paard met de naam Disney en Moonlight en Zwijntje.'

